

Operasjon

B J Ø R V I K A

Skisseprosjektet vel i havn

17. april var en viktig dato for prosjekt nytt operahus, skisseprosjektet ble levert. Dette var den første uttegningen av prosjektet etter arkitektkonkurransen – og forløperen til det som skal bli forprosjektet.

Forprosjektet med et kostnadsanslag blir den viktigste milepælen. Arkitekt og rådgivere overleverer dette til Statsbygg, som gjennomgår forslaget sammen med brukerne.

Selv om disse milepælene er knyttet til faste datoer, innleder de en prosess som går over flere uker. Utkastet til skisseprosjekt ble gjennomgått av brukerne og faglige medarbeidere i både Statsbygg og hos andre. Den responsen prosjekteringsteamet fikk, ble innarbeidet i skisseprosjektet og et revidert prosjekt ble presentert tidlig i juni.

Det er viktig å merke seg at så tidlig i prosjekteringsprosessen er det hovedfunksjoner, de viktigste rommene og prinsippene for teknisk utrustning som er bearbeidet.

Konklusjonen av prosjektgjennomgangen i juni var at:

- Skisseprosjektet fyller kravene til funksjonalitet og kvalitet som er forutsatt i byggeprogrammet. Samtidig ivaretar det de kvalitetene som vinnerprosjektet inneholdt.
- Samlet areal for det reviderte skisseprosjektet var som forutsatt, og kostnadskalkyler som fulgte lå meget nær måltallet som var angitt.

Styringsgruppen konkluderte på møte 3. juli at det reviderte skisseprosjektet kunne legges til grunn for det videre arbeidet i prosjektet.

Den store salen er utformet og lagt til rette slik at gode akustiske forhold skal kunne etableres. De cirka 1400 sitteplassene er fordelt med omtrent 680 plasser på parkett, mens de øvrige fordeler seg på tre balkongnivåer. I tillegg til selve scenen er det en underscene og fire side- og baksener. Sceneåpningen blir inntil 16 meter bred. I den lille salen er det lagt stor vekt på å

legge forholdene til rette for ulik organisering og bruk av salen, slik at forskjellige typer forestillinger kan fremføres.

Hovedinngangen ligger mot vest. Publikumsfoajeen og adgangen til den store salen er et av de områdene som har utviklet seg gjennom prosjektet, og som følges med stor oppmerksomhet. Store glassvegger skal åpne rommet mot fjorden.

Både restaurant og bedriftsrom er innarbeidet i skisseprosjektet. Disse vil åpne for bredere publikumskontakt og bruk av bygningen, og gir mulighet for et bredere økonomisk fundament.

De tunge vareleveransene skjer ved østenden av bygningen, mens de ansatte har adkomst både på nord- og sydsiden.

I "Back of House" finner vi "produksjonsdelen" av operaen, verksteder som arbeider med stål, tre og malerarbeider, og kostymeavdeling med systue, parykkverksted, skomaker etc. Her ligger også prøve- og øvingssaler for dans, kor og orkester i flere størrelser, og ikke minst garderobeanlegg. Hele administrasjonen er lagt her, med flere kontorer som får en flott beliggenhet ut mot fjorden. Tre lysgårder vil føre dagslys ned i områdene der systuer, prøverom og administrasjonen har tilhold. Skisseprosjektet inneholder ikke detaljerte løsninger for alle disse funksjonene, men viser at det lar seg gjøre innenfor prosjektet.

Arkitekten har beholdt hovedgrepet fra konkurranseutkastet for bygningens eksteriør, som kontakten med fjorden, de enkle linjene og publikumsadgang til takflatene.

Fra byggherrens side:

Prosjektdirektøren

Operahuset avtegner seg – skissen er i havn!

Det gir en god følelse å se at skisseprosjektet er godkjent. For det første bekrefter det at planleggingsarbeidet som ble utført tidligere, har vært solid. Dernest har vi fått etablert et felles grunnlag for prosjektet som alle kan arbeide videre ut fra, og som gir oss mulighet til å få et nytt operahus som fyller de forventninger og mål som Stortinget har satt.

Fortsatt vil det bli hektiske perioder i prosjektet. Det er lite reserver, både med hensyn til tid og penger, fram til arkitekt og rådgivere skal levere forprosjektet før jul.

En viktig fase er tilbakelagt. Aksept for skisseprosjektet ga en skikkelig dytt i ryggen – og et klapp på skulderen!

Roar Bjørdal

Regulering uten tenners gnissel

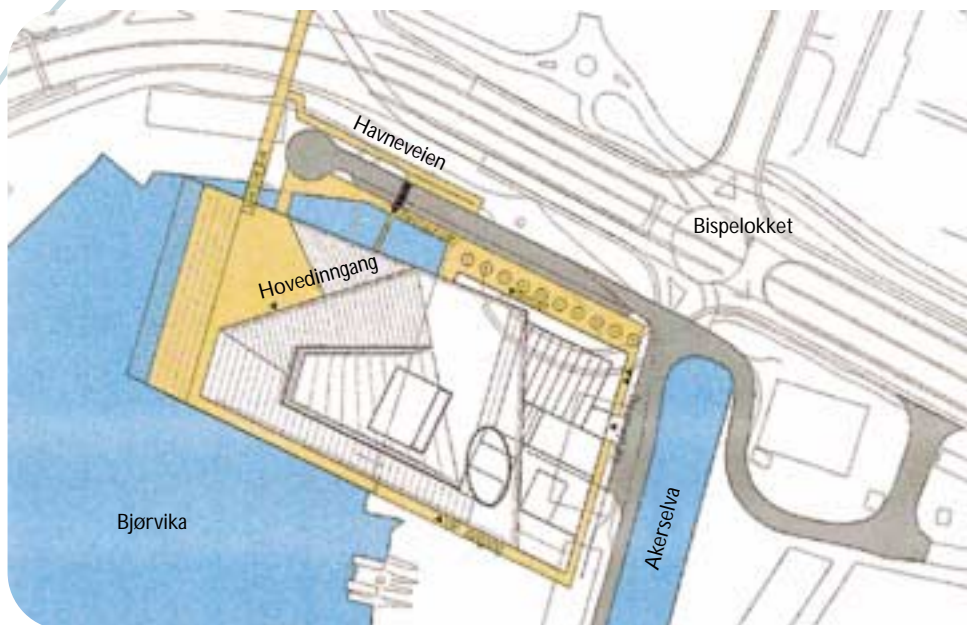
Det vil etter Statsbyggs vurdering være uproblematisk å gjennomføre regulerings-saken for operahuset som særskilt regulerings-sak i samsvar med Stortingets vedtak. Plan- og bygningsetaten har anbefalt reguleringsplanforslaget, og i juni i år ble saken oversendt Rådhuset for politisk behandling i bystyrekommité og bystyre. Det er forventet vedtak av reguleringsplanen i bystyret i løpet av oktober i år.

Statsbyggs forslag til reguleringsplan for operabygningen omfatter et område på cirka 46.400 m², hvorav omtrent 15.400 m² i dag er sjøareal utenfor kaifronten. Planområdet

legge dette ut til offentlig ettersyn. AS Civitas har vært Statsbyggs rådgiver.

Statsbygg har hatt et godt samarbeid med Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune under arbeidet med reguleringsplanen, og det er avholdt møter med offentlige myndigheter og andre berørte grupper.

Forslaget lå ute til offentlig ettersyn i perioden 31.01 til 02.03.2001, og på bakgrunn av innkomne merknader er det foretatt en del mindre endringer på plankartet og i reguleringsbestemmelsene.

omfatter operatomten (byggeområde for offentlig bygning og spesialområde/ skråplan i sjøen), nødvendig midlertidig veitilknytning tilpasset dagens veisystem (offentlig trafikkområde), samt nødvendige riggområder i tidsrekkefølge. Vei- og riggområdene vil senere kunne bli omregulert i forbindelse med reguleringen av hele Bjørvikaområdet.

En særskilt reguleringsplan er basis for byggingen av nytt operahus i Bjørvika. Statsbygg er ansvarlig byggherre på vegne av staten ved Kulturdepartementet, og i medhold av plan- og bygningslovens § 29, 2. ledd, har Oslo kommune i denne saken overlatt til Statsbygg å utarbeide et forslag til reguleringsplan og

Bjørvika-/Bispevikaområdet er i kommunens overordnede planer vedtatt som byutviklingsområde med næring, bolig, forretninger og rekreasjon, og E18 er forutsatt ført i senketunnel under fjorden. Kommunen arbeider for tiden med retningslinjer som skal danne grunnlag for regulering av de omkringliggende områdene til operaen i Bjørvika/Bispevika.

Det nye operahuset vil være et viktig element i videreføring av kommunens planer for den nye bydelen Bjørvika, og vil både kunne bidra til å definere bydelens identitet og føre til at bydelen blir attraktiv også for andre aktiviteter.

Fra brukerens side:

Operadirektøren

Hvem bestemmer - bruker eller byggherre?

Seniorark. Arne Chr. Blix -
Statsbyggs brukerkoordinator

Byggherre og brukere er avhengig av et nært samarbeid i alle faser av et prosjekt, for at det

skal bli vellykket. Under selve prosjekteringen et det nødvendig at blant annet arkitekter og ingeniører også trekkes med, slik at målene man har satt seg, blir nådd.

Den norske opera og Statsbygg har et felles ansvar for å finne fram til en løsning som gjør at brukerne på best mulig måte kan medvirke gjennom prosjektet. Som byggherre har Statsbygg ansvaret for å koordinere brukermedvirkningen og se til at brukernes krav blir hørt og vurdert, og at kravene faller innenfor prosjektets rammer. Denne jobben blir ivaretatt av en egen prosjektleder i Statsbygg, som har som hovedoppgave å koordinere brukerkontakten. Samspeilet med Den norske operas prosjektkoordinator og brukerrådets leder, danner grunnlaget for dette arbeidet.

En overordnet plan for brukermedvirkning er nylig utviklet, som gir oversikt over hvilke aktiviteter brukermedvirkningen skal omfatte gjennom prosjektet. I tillegg innebærer planen oppgaver som det er nødvendig at byggherre og bruker klarer seg i mellom, som for eksempel leiekontrakt, revisjon av byggeprogram og arbeid med salderingslister.

Samarbeidet mellom byggherre og brukere utspiller seg blant annet i form av møter og seminarer, der ulike temaer gjennomgås og drøftes. Utforming og fleksibilitet i lille sal, store sals utforming, med spesiell vekt på orkestergrav og "throat zone"/proscenium, samt avklaringer knyttet til teaterteknikk, er noen av temaene som skal tas opp med brukerne. Brukerens innspill til de prosjekterende om deres behov, og tilbakemeldinger på tegninger og rapporter, er det viktigste formålet ved gjennomgang av disse temaene. Det er også av betydning at brukere og byggherre utvikler en felles forståelse for prosjektet og dets endelige resultat.

2577 dager igjen!

Den 20. september 2008 blinker fortsatt som et fjernt fyrtårn for alle som med forventning ser fram til åpningen av Norges nye operahus. Vår tentative åpningsdato kan muligens virke forunderlig langt fram i tid for mange, men for de av oss som til daglig arbeider med operahusprosjektet må det nok erkjennes at dette tidsspennet sannsynligvis vil være nødvendig for å få bygget vellykket i havn (- i Bjørvika, bokstavelig talt!).

Vi noterer like fullt med interesse at våre danske kolleger har proklamert Københavns nye operahus ferdig i 2005, enda de har kommet senere i gang med prosjekteringen! En mulig årsak kan være at Det Kongelige Teater og dets publikum realiserer sin drøm gjennom et privat organisert prosjekt med få parter og en fleksibel lommebok. Prosjekteringsprosessen synes temmelig lukket for offentligheten og medvirkning og innflytelse fra brukerne virker svært begrenset. Dette gir muligens en tidsbesparelse. Men hva med det funksjonelle resultat? Det gjenstår å se. Nå leser vi likevel i media at det igjen kan blåse opp til storm rundt utformingen og plasseringen på Dokøen utenfor København (det må bygges bro over kanalen der, som over E6 i Bjørvika), så siste ord er neppe sagt.

Et interessant perspektiv på nordisk nivå er en mulig ringvirkning av nye opera- og balletthus både i Helsinki, Göteborg, København og Oslo - alle med noenlunde samme arealmessige - og teatertekniske rammevilkår. Dermed åpner det seg helt

nye muligheter for utveksling av interessante oppsetninger, samproduksjoner og gjestespill institusjonene imellom.

Snøhetta og Statsbyggs rådgivere har gjennom skisseprosjektfasen videreutviklet bygget i en lovende retning, synes vi. Ennå er det naturligvis et godt stykke igjen før alle elementene i operahusets indre landskap ligger optimalt på plass, men vi er på rett vei. Vi, fra brukersiden har som tidligere vært tungt involvert med premissavklaringer og tilbakemeldinger på de ulike løsningsforslagene. Vi er glade for at prosjekteringen går videre uten ytterligere reduksjoner. Og vi takker Statsbygg og Kulturdepartementet for godkjennelsen av cirka tusen ekstra kvadratmetre, ut over statens egenfinansierte byggeprogram, slik at både publikumsrestaurant og egne rom for bedrifter og sponsorer får plass. Disse arealene skal være selv bærende.

Under høstens forprosjektfase får vi en spesielt intensiv periode. Vår store utfordring blir å utføre et godt arbeid til rett tid, slik at vi unngår vesentlige endringsbehov etter avsluttet forprosjekt. Dette stiller krav til ekstra innsats fra mange involverte i Operaens prosjektorganisasjon, der de fleste i tillegg må ivareta sine respektive ansvarsområder innen den ordinære driften. Disse fortjener en ekstra takk!

Prosjekt Nytt Operahus får prosjektweb

Se: www.operaoslo.no

Effektivisering av de administrative rutinene og en tettere samhandling mellom personer som sitter adskilt er et felles mål for alle i prosjektet. Ved å ta i bruk et elektronisk samlingssted, prosjektweb, vil man ha muligheten til å løse noen av disse utfordringene.

Prosjektweb er en tjeneste som er basert på utveksling av informasjon og kommunikasjon i prosjekter. Ved å koble seg til prosjektweben via Internett får man tilgang til dokumenter og tegninger, samt ulike tjenester som redlining, views, publisering, osv.

I april i år implementerte Prosjekt Nytt Operahus en prosjektweb-løsning fra firmaet CAD-Q. Alle deltakerne i prosjektet har fått tilgang via en egen brukerkode og et passord. Målet er å publisere all informasjon deltakerne kan ha nytte av i sitt arbeid, alt fra plantegninger til referater fra møter. I tillegg vil brev og dokumenter bli lagret i vårt elektroniske saksarkiv Doculive på vanlig måte.

Noen fordeler og ulemper ved å ta i bruk en prosjektweb-løsning:

Fordeler

- Fremmer samhandlingen i prosjektet via økt kommunikasjons-hastighet
- Effektiviserer administrasjonen
- Reduserer distribusjon via CD-Rom, fax, ordinær post, e-post
- Reduserte kostnader for kopiering, arkivering, distribusjon, osv.
- God miljøpolitikk

Ulemper

- Kan føre til mindre personlig kontakt
- Ustabile løsninger (bruk av internett)
- Endrer arbeidsmetoder
- Unødvendige papirkopier

Adressen til prosjekt-weben er: www.operaoslo.no

Ovenfor ser man et eksempel fra prosjektweben. Til venstre i skjermbildet har man filstrukturen til prosjektet. I høyre del er det et "view" av plantegning 01. Her kan man, direkte på weben, "zoome", "redline", skrive ut, gi kommentarer, osv på de aktuelle tegningene.

Skipsbarriere ved Operahuset

Statsbygg vurderer nå hvor stor mulighet det er for at skip kan skade Operahuset, og hvilke tiltak som kan være aktuelle for å redusere faren for skipspåkørsler.

Statens vegvesen har lenge hatt planer om å legge E18 i senketunnel under Bjørvika. Vegvesenet opererer nå med en plan der tunnelen ligger mye dypere enn tidligere, på grunn av at veitraseene og startpunktet for tunnelen er endret. Derfor er store deler av den skipsbarrieren som ble planlagt å beskytte tunnelen tatt bort. Dermed blir Operahuset også eksponert for skipstrafikken. Finansiering av eventuelle skipsbarrierer og andre tiltak er ennå ikke avklart.

Operasjon BJØRVIKA

Utgiver:
Roar Bjørdal, prosjekt-
direktør, Statsbygg
Ansvarlig redaktør:
Bente Myhre Haast, direktør
samlunnskontakt, Statsbygg

I redaksjonen:
Inger Schedell Flattum,
DNO
Randi Merethe Rogstad,
Statsbygg
Anne Britt Pedersen,
Statsbygg

e-mail: opera@statsbygg.no
internett: www.statsbygg.no

DEN
NORSKE
OPERA

STATSBYGG

